

## KOLIKO TEŽI GRAĐANIN?

VLADIN akcioni plan da „privatizuje kroz stečaj“ 188 preduzeća iz portfelja Agencija za privatizaciju ne donosi ništa naročito novo u odnosu na dosadašnju praksu pljačke u privatizaciji i bahatog negiranja građana.

U petak u 18h tragaćemo za odgovorom na pitanje da li bi smo kroz istrajavanje u inicijativama za kolektivno preduzetništvo, kolektivno vlasništvo i demokratsku ekonomiju mogli da vratimo političku težinu građanima?

Svakog četvrtka od 15.30h istrajavamo u jednoj takvoj inicijativi i pozivamo vas da nam se pridružite.

Učitelj neznalica i njegovi komiteti

za samoobrazovanje

**Rilten**  
društvena pitanja

uciteljneznalica.org



Imenovati TO ratom

# BEZ PROMENE POLITIKE STEČAJA VLADIN AKCIONI PLAN BIĆE SAMO JOŠ JEDAN KRUG RANIJE VIĐENE PLJAČKE

NA web-sajtu Ministarstva privrede 31. januara 2015. godine objavljeno je saopštenje da je Vlada Republike Srbije usvojila akcioni plan za okončanje privatizacije 188 subjekata pokretanjem stečaja, sa šturim obrazloženjem, bez individualizovanja konkretnih razloga za svako preduzeće. Sam akcioni plan nije objavljen na mestu na sajtu Vlade Srbije koje je predviđeno za objavljivanje pojedinačnih odluka sa njenih sednica [http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti\\_pregled.php?id=230153](http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=230153). Akcioni plan je pohvalila Kancelarija Svetske banke u Srbiji kao dobar i hrabar potez, korak ka kreditu te banke za podršku budžetu od ukupno 200 miliona dolara u ovoj godini. Plan je donet na osnovu novog Zakona o privatizaciji, koji u odredbi iz člana 80. navodi razloge zbog kojih se okončanje postupka privatizacije može sprovesti i kroz postupak stečaja (neobavljanje delatnosti u periodu dužem od šest meseci; nepostojanje interesa za privatizaciju; da u periodu dužem od šest meseci nema zaposlenih; ako nije doneta odluka o modelu i metodi privatizacije po isteku roka iz člana 21. Zakona; ako nije usvojen Program zbog nepostojanja saglasnosti poverilaca u skladu sa članom 50. Zakona; u drugim slučajevima predviđenim Zakonom o stečaju).

Puno je razloga kojima se pravda ovakva mera Vlade, a kao najvažniji se ističe da državu privatizacija „mnogo košta“, međutim pre svega treba obratiti pažnju na obrazloženje da se privatizacija „može sprovesti i kroz postupak stečaja.“

### Otkud akcioni plan?

Novi Zakon o privatizaciji je donet avgusta prošle godine po hitnom postupku i bez javne rasprave (ako izuzetno raspravu putem interneta). Taj zakon je u tacki 32. člana 2. najavio akcioni plan koji je donet 31. januara, pet i po meseci nakon stupanja zakona na snagu: „Stečaj radi okončanja privatizacije je stečaj koji pokreće Agencija u odnosu na subjekt privatizacije kada se steknu razlozi za pokretanje stečaja u skladu sa odredbama ovog zakona i Zakona o stečaju, a u cilju okončanja privatizacije.“ Iz ove zakonske odredbe ne može se zaključiti da je Vlada ta koja pokreće stečaj, iako se iz sadržine saopštenja Ministarstva privrede tako nešto može zaključiti.

Zakon o privatizaciji jasno definiše da se privatizacija subjekta privatizacije vrši na predlog Ministra ili Vlade, dok je jasno navedeno da stečaj radi okončanja privatizacije pokreće Agencija i to kada se za to ispune zakonski razlozi.

Dakle, nisu Vlada i Ministarstvo nadležni da pokreće stečaj nad subjektima privatizacije, već upravo suprotno: nadležni su da pokreću i sprovedu privatizaciju, odnosno da donosi odluke o modelu, modelu, merama za pripremu i rasterećenje subjekta privatizacije...

Nije nam cilj da sitničarimo oko toga da li je smrtnu presudu za 188 preduzeća potpisao nadležan, ili nenadležan državni organ. Svojim nemarkom oko nadležnosti Vlada samo pokazuje da je zapravo svejedno! Direktora i članove Upravnog odbora Agencije za privatizaciju imenuje, i uvek je imenovala Vlada, odluke Agencije o pojedinačnim preduzećima uvek su striktno sledile Vladinu privatizacionu politiku, koja se uvek striktno pridržavala ideologije i izvršnih smernica Svetske banke. Akcioni plan za stečaj 188 preduzeća mogla je doneti i Svetska banka, formalno još jedan „nenadležan“ organ, a da se time suštinski ništa ne poremeti u pravnom i ekonomskom poretku, unutrašnjem i međunarodnom. Katastrofalno stanje u privredi Srbije nije posledica loših akata i postupaka bilo koje

od navedenih ustanova, već posledica pogrešne politike u okviru koje se odluke donose. Prošlogodišnja promena Zakona o privatizaciji i nedavni akcioni plan samo su nastavak takve politike.

Novi Zakon o privatizaciji je propisao vrlo opterećujuće obaveze za svakog subjekta privatizacije u vidu, između ostalih, sadržine programa za prodaju imovine, koji mora da sastavi i dostavi Agenciji na odobrenje. Postavlja se i pitanje stručnosti i obučenosti lica zaposlenih u subjektu privatizacije da obračunaju „fer tržišnu vrednost na osnovu Međunarodnog finansijskog standarda 13“, ili da u programu za prodaju imovine navedu podatke o budućem socijalnom programu ili programu zaštite životne sredine, ili procentualnom učešću založene imovine u predmetu prodaje i procentualnom učešću namirenja založnih poverilaca iz sredstava dobijenih prodajom založene imovine. Pogotovo je teško ili gotovo nemoguće da subjekt privatizacije navede taksativno uslove prodaje ili namenu sredstava preostalih nakon namirenja troškova privatizacije i namirenja založnih poverilaca, i mogućnosti daljeg poslovanja subjekta privatizacije ili prestanka subjekta privatizacije. Kao alternativna neznanju, propisana je mogućnost da subjekt privatizacije angažuje ovlašćenog procenitelja da umesto njega obavi pripreme poslove za privatizaciju, ali o svom trošku, što finansijski još više opterećuje subjekt privatizacije, koji bi za iznos naknade ovlašćenog procenitelja mogao najmanje jednu, dve, ako ne deset, zarada da isplati svojim radnicima, ili da reši neki drugi problem u svom poslovanju.

Strogost postavljenih zahteva potvrđuje i okolnost da je Agencija za privatizaciju ovlašćena da vraća subjektu privatizacije navedeni program na ispravku beskonačno, odnosno da ga nikad ne usvoji, što upravo predstavlja jedan od razloga za pokretanje postupka stečaja.

Naročito je nerazumna, ili cinična zakonom propisana obaveza subjekta privatizacije da moli, prisiljava ili već šta drugo radi založenim poveriocima kako bi se složili sa programom, a da se ne bi pokrenuo stečaj nad subjektom privatizacije (propisano odredbom iz člana 50. navedenog zakona). Zakon koji ne uvažava činjenicu da je sada 2015. godina, i da nakon višedecadeske ideološke kampanje protiv društvene svojine jedno društveno preduzeće u postupku privatizacije, čak i ako posluje sa uspehom, ili ima stvarne izgleda za oporavak, nema nikakav kapacitet za ravnopravnost u pregovornima sa poveriocima, govori nam da je zakonodavac krajnje zlonameran prema privrednim subjektima o čijoj budućnosti odlučuje.

Upadljiva promena u odnosu na prethodne propise o privatizaciji je to što navedene pripreme poslove (uključujući i posredovanje u regulisanju odnosa sa poveriocima) ranije radili Agencija za privatizaciju i privatni konsultanti koje Agencija angažuje, i to sredstvima koje je obezbeživala Svetska banka. Sada, u preostalim subjektima privatizacije, koji i jesu „preostali“ upravo zato što posluju sa ogromnim problemima, ili ne posluju uopšte, sav teret pripreme za privatizaciju svaljen je na njih. Teško je zamisliti da i jedan subjekt privatizacije danas može da ispuni navedene zahteve, i da pritom „opstane“ u privrednom svetu, iz čega se još jasnije vidi zlonamerost zakonodavca.

Podsetimo da je Zakon o Agenciji za privatizaciju članom 9. dao Agenciji vrlo velika ovlašćenja u sprovođenju privatizacije, a da je na njenu zakonitost i pravinost u radu prethodnih godina itekako argumentovano primedbovano. Posebno zabrinjava da je jedan od stečajnih razloga za subjekte privatizacije upravo

da Agencija ne donese odluku o modelu i metodi privatizacije u rokovima iz člana 21. Zakona o privatizaciji, što upućuje na zaključak da subjekt privatizacije sve i da učini što se traži po zakonu od njega (a što je, videli smo, gotovo nemoguće) Agencija može samo da propusti rok i da pokrene stečajni postupak nad subjektom privatizacije. Radi se o Agenciji koju građani Srbije već godinama sa puno razloga ocenjuju za najkorumpiraniju državnu instituciju. Ako se tome doda i poznata indolentnost u radu predstavnika države u organima privrednih subjekata u kojima država ima udeo, ili akcije manje od 50%, te kada se podseti na njihove nedolaske na sastanke Upravnih i Nadzornih odbora, ili čak skupština tih društava, te njihovo uvek uzdržano glasanje, nemamo nikakav razlog da verujemo da će država i (bilo koja) njena Agencija sada koristiti svoju apsolutnu moć u interesu subjekata privatizacije, njihovih radnika i društva u celini.

### Zašto akcioni plan?

Čini se da se okončanjem 188 postupaka privatizacija otvaranjem stečaja želi postići nešto drugo. Dve su stvari nad kojima bi se trebalo zamisliti:

#### 1) Naplata potraživanja poverilaca

Odredbom iz člana 94. Zakona o privatizaciji propisano je da se postupci prinudnog izvršenja i prinudne naplate protiv subjekta privatizacije koji su bili u restrukturiranju mogu nastaviti po isteku roka od 180 dana od dana isteka roka za donošenje odluke o modelu privatizacije subjekta privatizacije (baš nekako šest meseci, a akcioni plan se donosi pet i po meseci od stupanja zakona na snagu), dok se postupci prinudnog izvršenja i prinudne naplate protiv subjekata privatizacije koji su bili u restrukturiranju na dan stupanja na snagu ovog zakona, a koji nisu pokrenuti do dana stupanja na snagu ovog zakona, mogu pokrenuti po isteku istog roka.

I poslednjim stavom tog člana se propisuje da se odredbe tog člana neće primenjivati na subjekte privatizacije za koje Agencija, na osnovu akta Vlade, donese odluku o pokretanju stečaja, kao i na subjekte privatizacije za koje je Agencija dala saglasnost na unapred pripremljeni plan reorganizacije.

Dakle, poverioci će moći da se naplate, osim ukoliko se u roku od šest meseci ne pokrene stečaj. U tom slučaju ulaze u pakao naplate u stečaju, o čemu su do sada naše organizacije u više navrata javno oglašavale.

#### 2) Utapanje pojedinih perspektivnih subjekata privatizacije u kolektivno „neobavljanje privredne delatnosti“

Odmah nakon objavljivanja spiska sa navedenih 188 preduzeća za koje se planira stečaj oglasili su se MIN Vagonka, MIN Lokomotiva, Poljoopskrba i Prvi maj iz Pirota, koji sažeto ističu da je potrebno sprovesti unapred pripremljeni plan reorganizacije, da je potrebno da Vlada obezbedi otpremnine za višak radnika kako bi subjekti privatizacije nastavili poslovanje bez ikakvih problema, da je na tenderu dobijen posao koji će doneti novca i državi i subjektima privatizacije, da jedino oni u Srbiji mogu taj posao da obavljaju, da su iznenađeni što su se „našli na spisku“, da u poslednje dve godine iz državne kase nisu dobili nijedan dinar...

Iz javno dostupnih podataka o poslovanju ovih preduzeća i iz njihovih saopštenja više je nego očigledno da je Vlada iskoristila „šansu“ da uz preduzeća od kojih je praktično ostala

samo imovina, uvede u netransparentnu prodaju iz stečaja i nekoliko firmi na koje je, po dobro poznatom scenariju bacio oko neki Vladi „poznati kupac“. Podržavamo borbu drugova i drugarica iz ovih preduzeća da se odupru sudbini koja je prethodnih godina zadesila milione radnika i radnica u Srbiji.

Takođe, ne može se zaobići ni pitanje zašto se sada iz budžeta obezbeđuju sredstva za socijalni program i nadoknade iz Fonda solidarnosti i Nacionalne službe za zapošljavanje za oko pet hiljada zaposlenih, to jest zašto to do sada nije moglo biti obezbeđeno dok je još postojala nada da ovi subjekti privatizacija održe solventnost? Zar sredstva namenjena za socijalni program i nadoknade u MIN Vagonki, MIN Lokomotivi, Poljoopskrbi, Prvom maju iz Pirota i drugim preduzećima sa spiska od 188 koji imaju šansu za opstanak, ne bi bilo bolje upotrebiti za unapređenje poslovanja ovih preduzeća, umesto što se sredstva koriste da preduzeće ostane bez najvažnijeg kapaciteta za opstanak – radne snage! Stiče se utisak da se proklamovana maksima koja se odnosila na ispitivanje 24 sporne privatizacije, „ispitati učinjeno“, u nastavku privatizacije zamenila smernicom „dovršiti započeto“.

### Promeniti politiku stečaja!

Za većinu od 188 preduzeća sa Vladinog spiska stečaj verovatno jeste realnost. Ta realnost znači samo jedno – da je politika bezuslovne i neupitne privatizacije društvenih preduzeća potpuno pogrešna i poražena, i da je treba menjati, pre svega kroz izmene propisa o stečaju, na način da stečaj više ne bude produžena ruka politike privatizacije. Zakonska mogućnost da se privatizacija može voditi i kroz postupak stečaja u praksi je dovela samo i isključivo do toga da Agencija za privatizaciju nakon odlaska subjekta privatizacije u stečaj nastavlja da manipuliše njegovom imovinom na još netransparentniji način i još više ne šteti društvenog interesa nego što je to radila u postupku privatizacije. Ukoliko se sistem ne promeni na način da se Agenciji za privatizaciju oduzme funkcija stečajnog upravnika u preduzećima koja su otišla u stečaj kao subjekti privatizacije, i da se upravljanje stečajnom masom poveri radnicima i drugim subjektima zainteresovanim za reorganizaciju preduzeća, realizacija vladinog Akcionog plana biće samo još jedan krug pljačke društvene imovine, isti kao i svi prethodni.

Naša udruženja su prethodnih godina prilikom svake najavljene izmene Zakona o stečaju nastojala da se uključe u javnu raspravu o ovim izmenama i predlože potpunu promenu zakonskog okvira koji reguliše oblast stečaja. Načela za novu politiku u oblasti stečaja koja smo usaglasili na našim sastancima, do sada smo više puta dostavljali vlastima i javnosti <http://www.uciteljneznalica.org/news-900.htm>. Pošto je vlada svaki put izbegla javnu raspravu o svojim predlozima, odlučili smo da na osnovu utvrđenih načela sami napišemo predlog novog zakona o stečaju. Rad na predlogu zakona je u toku i uskoro ćemo ga predstaviti javnosti i zatražiti podršku društva

za njegovo usvajanje u Narodnoj skupštini.

Pozivamo sve zainteresovane da se uključe u rad na pisanju predloga novog zakona o stečaju, i priručnika o pravima radnika u postojećoj regulativi o stečaju, na kom takođe radimo. Sastanci radne grupe održavaju se svakog četvrtka u 15.30 u našim prostorijama u Resavskoj 21, stan br. 5.

U Beogradu, 11. februara 2015. godine

Učitelj neznalica i njegovi komiteti  
Udruženje radnika i prijatelja Trudbenika  
Udruženje akcionara i bivših radnika Srboleka  
Udruženje građana za zaštitu ljudskih prava radnika  
URANAK  
Udruženje RAVNOPRAVNOST, Zrenjanin

Petak 13. februar 2015. godine u 18.00h  
Učitelj neznalica i njegovi komiteti  
Resavska 21, stan br. 5, Beograd

Učitelj neznalica i njegovi komiteti  
pozivaju vas na okrugli sto

## KOLIKO TEŽI GRAĐANIN?



Participatvna demokratija se zalaže za inkluziju civilnog društva, kao pojedinaca i kao organizacija u proces donošenja državnih odluka na svim nivoima. Inkluzija se primenjuje na mnogo načina: pregovaranje sa demonstrantima, socijalni dijalog, učešće NVO u radnim grupama i savetima, učešće u javnim raspravama, istraživanje javnog mnjenja, referendum.

Glavni problem sa ideologijom inkluzije je da ne postoji obaveza vlasti da prihvati sugestije i pritisak civilnog društva. Dve su pretpostavke kojima se pravda izbegavanje da se propiše takva obaveza. Prema prvoj, vlast je motivisana da kroz učešće građana u donošenju odluka pridobija njihovo poverenje, da bi pobedila i na narednim izborima, pa će zbog toga voditi računa kako se odnosi prema predlozima građana. Druga, još suštinskija pretpostavka je da u demokratskom sistemu razlika između političkih stranaka nije samo kadrovska, već je i politička i programska, pa ako trenutna vlada odbaci naš predlog, na narednim izborima možemo glasati za stranku drugačije orijentacije, koja će se sa našim predlogom složiti.

U praksi, iz našeg iskustva i iz iskustava drugih grupa sa kojima saradujemo, inkluzija civilnog društva na bilo koji od navedenih načina dala je prelamu pozitivnih rezultata, ograničenog trajanja i dometa, samo onda kada vlast nije uspevala da obezbedi socijalni mir drugim sredstvima.

Posledica ovakvog iskustva je duboki rascjep između građana i sistema vlasti, potpuno nepoverenje građana u sistem kao takav, bez obzira na to ko je trenutno u vladi.

Šta omogućava ovakvu bahatost vlasti prema građanima? Činjenica da vladajuća elita u Srbiji crpi svoju ekonomsku moć i politički legitimitet ne od građana u čije ime govori i odlučuje, već od kredita dobijenih spolja, od stranih investitora i donacija i/ili od međunarodnih institucija (EU, USA, UN itd.) i NVO sektora. Prema tome, kao i svaka kompradorska buržoazija, moraju da sprovedu politiku spolja, a na račun svog biračkog tela. Ako je nešto korisno uradila koalicija koja je trenutno na vlasti, i koja je došla na vlast zbog razočarenja građana u kompradorsku politiku demokratskog bloka, naučila nas je da nema razlike između partija u ideološko-programskom smislu, niti u kadrovskom smislu, a najmanje u njihovoj kompradorskoj poziciji.

O načinu kako je vlast podelila civilni sektor na međusobno suprotstavljene interesne grupe smo više puta razgovarali. Gledajući politiku „zavadi pa vladaj“ sa ekonomskog aspekta, vidimo kako vlast takođe ulaže velike napore da diskredituje i opstruiira inicijative za kolektivno preduzetništvo, kolektivno vlasništvo i demokratsku ekonomiju. Da li bi smo kroz istrajavanje u takvim inicijativama mogli da vratimo političku težinu građanina?

donator:



FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO • OPEN SOCIETY FOUNDATION

partneri:



Savez za radničko društvo

Izdavač:  
Učitelj neznalica i njegovi komiteti  
Urednik:  
Ivan Zlatić  
Dizajn i prelom:  
Matija Medenica